

L'Europa feudal

1. El naixement de l'Europa feudal

- **Carlemany**, rei dels francs, va unificar gran part de l'Europa occidental i es va proclamar emperador (800):
 - Per administrar el seu territori, el va dividir en **comtats**, i per defensar-ne les fronteres, va crear les **marques**, territoris fortament militaritzats.
 - Els successors de Carlemany van dividir l'imperi en diferents regnes pel **Tractat de Verdun**(843).
 - Els segles IX i X, Europa va patir atacs i **invasions**: els normands pel nord, els musulmans pel sud i els hongaresos per l'est.
 - El poder dels reis europeus era molt feble i fragmentat. Per governar i protegir la població, van pactar amb els nobles un sistema de relacions personals, el **vassallatge**, que va donar lloc al **feudalisme**:
 - El vassall jurava fidelitat al rei a canvi de terres (**feus**). Els nobles, els bisbes i els abats es van convertir en **senyors feudals**.
 - Aquests senyors eren l'única autoritat dels diversos territoris del regne, i els **pagesos** es posaven al seu servei a canvi de protecció.
-

2. La noblesa feudal

- El rei ocupava la cúspide de la societat feudal i era considerat el **primer entre iguals**. Els seus iguals eren la gran noblesa i les autoritats religioses.
 - Les principals **atribucions del rei** eren: elaborar lleis, dirigir els exèrcits dels seus vassalls en campanyes militars, recaptar impostos per a guerres, coronacions, etc., i exercir com a jutge suprem en litigis o plets.
 - Per governar el rei estava acompanyat de la **Cúria** o **Consell Reial**, un òrgan de caràcter assessor integrat per nobles i clergues.
 - La funció dels nobles era ser **guerrers**. Disposaven de l'equipament, el cavall i les armes per combatre. Eren cavallers i gaudien d'una posició privilegiada, perquè no havien de treballar ni pagar impostos.
-

3. Els pagesos al món feudal

- Un **feu** el formaven les terres atorgades pel rei o per un noble a un altre senyor feudal.
El feu es dividia en:
 - La **reserva senyorial**, que eren les millors terres; les treballaven els serfs. Aquí solia haver-hi el castell.
 - Els **masos**, lots de terra treballats per pagesos lliures i serfs, a canvi de rendes per al senyor.
- El senyor feudal tenia la **jurisdicció** sobre tot el feu, és a dir, dictava lleis, controlava els serveis(el molí, el forn), impartia justícia, cobrava impostos, etc.

- Els **pagesos** eren la majoria de la població. Se'n distingien dues categories: els pagesos **lliures**, que tenien llibertat personal i eren propietaris de la seva terra, i els **serfs**, que no tenien llibertat personal i que estaven vinculats a les terres del senyor.
 - L'economia pagesa era d'**autoconsum**, és a dir, les persones vivien d'allò que produïen. El rendiment de la terra era baix, perquè les tècniques i les eines eren molt rudimentàries i el comerç era escàs.
-

4. L'Església cristiana: els clergues

- Les persones dedicades al servei de l'Església constituïen el **clero**. Hi havia dues categories: l'**alt clero** (bisbes, cardenals i abats), que tenien els mateixos privilegis que els nobles, i el **baix clero** (monjos i capellans), que vivien de manera semblant als pagesos.
 - L'Església havia de mantenir la unitat dels creients, que formaven la **cristiandat**. També fixava les obligacions religioses, prescrivia les normes per a una conducta correcta i s'encarregava de les **cerimònies religioses** (bateig, matrimoni...), de l'ensenyament i d'assistir els pobres i els malalts.
 - L'Església tenia feus i cobrava impostos a tots els pagesos (**delme**) per mantenir el culte.
 - El **clero secular** estava format pels capellans i els rectors, que s'encarregaven de les parròquies, i els bisbes, que estaven al capdavant de les diòcesis. El **clero regular** reunia els monjos i els abats que vivien als monestirs i que se sotmetien a una regla.
-

5. Els monestirs medievals

- La majoria de la població era pagesa. Per això, l'Església es va establir al camp, és a dir, **es va ruralitzar**.
 - A qualsevol nucli habitat, l'**església** era l'edifici central. Hi tenien lloc les cerimònies religioses, i les seves campanes avisaven o convocaven la població.
 - Es van construir molts **monestirs**, on vivien monjos o monges que acceptaven de sotmetre's a una **regla**, un conjunt de normes que organitzaven la vida monàstica (pregària, treball, lectura). L'orde més important va ser el dels benedictins.
 - A més de l'església, el monestir comptava amb un conjunt de **dependències** (biblioteca, infermeria, cuina, estable...) i **terres**, que eren majoritàriament treballades per pagesos lliures i per serfs.
 - L'**activitat** principal dels monjos era l'oració, però també es dedicaven a copiar manuscrits, treballar la terra i tenir cura dels malalts.

 - Els monestirs van esdevenir **centres de cultura**, amb biblioteques importants. També s'hi ensenyava a llegir i escriure.
-

6. L'art romànic. L'arquitectura

- El romànic es va desenvolupar a Europa entre els **segles XI i XIII**. Rep aquest nom perquè molts dels seus elements són semblants als de l'art romà.
 - La major part de les obres romàniques són **religioses**, a causa de la gran importància de la religió a la societat medieval feudal.
 - L'**arquitectura** va ser l'art principal del romànic, fins al punt que les altres formes artístiques (l'escultura i la pintura) s'utilitzaven per decorar o completar els edificis.
 - Alguns elements de les **esglésies** romàniques eren:
 - La **planta** era de creu llatina, amb dos braços que s'unien al creuer. Solia tenir una o tres **naus**. A la capçalera hi havia un **absis** semicircular.
 - La coberta era de **voltes de canó** sostingudes per murs gruixuts reforçats per contraforts.
 - Les **finestres** eren petites i l'interior era fosc.
 - La **torre campanar** servia per vigilar i per convocar a l'oració.
-

7. La pintura i l'escultura romàniques

- L'estil romànic decorava les esglésies amb **imatges** per facilitar l'ensenyament de la religió al poble, que era majoritàriament analfabet.
 - La **pintura** romànica és molt senzilla, però posseeix una gran **força expressiva**:
 - La **tècnica** més comuna era la **pintura al fresc** (damunt el guix humit de la paret). També destaquen les **pintures sobre taula** (en fusta) i les **miniatures** (pintures que il·lustraven els llibres religiosos).
 - Les **representacions** més habituals són la figura de Crist, anomenada Pantocràtor, i les escenes de la Bíblia, dels evangelis i de la vida dels sants.
 - Les **escultures** romàniques s'adaptaven als edificis als quals anaven destinades. Hi destaquen especialment:
 - Els **capitells** de les columnes i la decoració de les **portalades** (timpans i arquivoltes), en pedra.
 - Les escultures de temes religiosos, pintades amb colors vius, que se situaven a l'**altar**, en fusta.
-